

prispevkov in vodstvo še do danes ne ve faktičnega števila udov: vodstvo „Zveze“ torej ne more biti odgovorno, ker se je in se bori in dela samo brez vsake podpore. Zato se pozivljajo vsa posamična slovenska učiteljska društva na Štajerskem, da vse store, kar je treba v oživljenje „Zveze“.

Naše učiteljsko društvo za ptujski okraj poziva in prosi vodstvo „Zveze slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“, da skliče o božičnih počitnicah tega leta občni zbor v Celje.

Na občnem zboru pa moramo staviti konkretne, pozitivne predloge, zato moramo premišljevat:

1. kako se popravijo pravila „Zveze“, ker potrebujejo poplave;

2. kje naj bo v bodoče središče „Zveze“, da se bo konsolidirala oziroma bolj prospevala kot je v Celju;

3. koliko prispevkov dobi „Zveza“.

Tajništvo pa misli, da bi bilo dobro, če postavimo primerne kandidate za tako častna in odgovorna mesta kot je vodstvo „Zaveze“.

Na tem zborovanju se je osobito poudarjala potrebna solidarnost napram „Bundu“. — Tov. Pesek je predlagal, da voli vsako društvo svoj odsek za izvenšolsko delovanje učiteljstva. — Morda bi bilo dobro, da premišljujemo, koga bomo volili za novega pevovodjo.

Ko nas je povabil tovariš Loparnik k blagoslavljanju spomenika umrlega tovariša Goloba, je pripomnil g. predsednik: „Kjer se pripeti, da potrka neizprosna smrt med učiteljstvo, se naj ta tožna vest precej razpošlje na vse strani, da nam je mogoče v kar največjem številu se udeležiti zadnjega spremstva.“

Po presrčnih pozdravih in z upom na boljšo bodočnost „Zveze“ smo zapustili vedrega lica društveno dvorano, ko nam je predsednik zaklical:

„Hvalo vam! Na snidenje!“

D—r.

Književnost in umetnost.

Kmečka posojilnica. Spisal Andr. Ž m a v e c, potovalni učitelj za kmetijsko zadrugištvu na Štajerskem. Cena komadu 1 K, 10 komadov skupaj pa po 90 h s poštnino vred. Naroča se pri pisatelju samem — Gradec, Brockmannngasse 118. — Oče slovenskih posojilnic, Mih. Vošnjak, je rekel, da ni dobro ustanavljati posojilnic v velikem številu. Na misli je gotovo imel velike posojilnice, ki dajejo posojilo na amortizacijo in delajo s precejšnjimi stroški. Drugače pa je z raiffeisenovkami. Pri teh je delokrog majhen, stroški istotako in vsebujejo tudi gospodarski promet; zato so take posojilnice prava samopomoč. Štajerski Nemci so v tem oziru znatno napredovali; pri nas pa ni bilo do zadnje dobe mnogo veselja do takih posojilnic. Pisatelj omenjene knjižice ima mnogo zaslug, da se je naše ljudstvo tudi v tem oziru zdrnilo; kakaj na svojih potovanjih je povsod priporočal raiffeisenovke in pomagal, kjer je mogel. Po nepotrebnem so padli nasprotniki po njem, a kjer se prepirata dva, tam tretji dobiček ima. Znani „zadrugarji“ so začeli ustanavljati, kar na vrat na nos, nele samostojnih, ampak celo konkurenčne posojilnice tudi v zakotnih vaseh. Konkurenca je dobra reč in zdrava, dokler temelji na zdravi podlagi. Toda tem zadrugarjem gre le za sebičnost, častihlepnost in politiško nadvlado in „to so največji neprijatelji ljudstva in najhujši škodljivci kmetijskega združništva“. Na ta način pa se tudi popolnoma prezira najblažji namen ustanovitelja F. V. Raiffeisena, ljudstvo moralno povzdigniti. Lov na privrženca in slepa strast drugim gospodovati ali kljubovati, zamori vsako kal do one etične izobrazbe, ki naj vodi ljudstvo potom teh posojilnic do pravičnosti, ščedljivosti in bratske sloge. Zato pa bo treba, da se o pomenu in notranji organizaciji raiffeisenovk pouče tudi inteligentnejši kmetijski krogi in si tako sami med seboj ustanovijo in vodijo svojo zadrugo brez škodljivega vnanjega vpliva. In ta namen ima ta knjižica, ki je zaradi tega prav poljudno spisana. Pisatelj razpravlja na 38 straneh o velikem gospodarskem pomenu samopomoči potom raiffeisenovk ter razganja razne strahove, ki so dosedaj ovirali njih razvoj. Potem podaja pravila in praktična navodila za ustanavljanje raiffeisenovk. Ker so te posojilnice namenjene v prvi vrsti manjšim posestnikom, obrtnikom itd., zato mora priti med te sloje jasen pojem o zadrugištvu in samo-

pomoči, da se tako zbudi zaupanje do samega sebe. Treba bo torej to, vsega priporočila vredno knjižico pridno razširjati med slovensko ljudstvo. Naročajo jo naj posojilnice, društva, zadruge, občinske uprave, knjižnice itd.

V. P.

Politiški pregled.

* V državnem zboru je vložil poslanec Hribar več predlogov in interpelacij, tako glede sramotenja slovenske narodnosti pri vojaki, glede ambulančnih razmer na progi Dunaj-Trst, zaradi delitve I. državne gimnazije v Ljubljani, glede službenih razmer obojba ljubljanske tobačne tvornice, glede uvrstitve gozdarjev v državni uradniški status itd. — Beckov govor o nagodbi je bil sprejet v poslanski zbornici jako hladno. — Proti slovensščini je nastopil z interpelacijo celovski poslanec Dobernig, in sicer zaradi slov. obravnavanja pri graški višji sodnji pri koroških pravnih slučajih. — Hribarjev predlog za slovensko vseučilišče v Ljubljani z dne 12. julija t. l. je bil v prvi seji razdeljen v zbornici. — Vloženih je bilo mnogo interpelacij in predlogov, tudi glede podržavljenja premogokopov in cene premogu. Govorilo se je potem o nujnem predlogu češkega radikalca Buřivala zaradi uredbe službenega razmerja med železniškimi upravami in železniškimi uslužbenci. Soc. demokratje so očitali češkemu radikalcem demagogijo, ti njim. Fresl je protestiral proti germanizaciji od strani železniških uprav, Kroy je proglašal uslužbenca državnih železnic v Trstu za pionirje nemštva. Buřivalov predlog je bil sprejet. Derschatta je rekel, da ministrstvo študira, kako bi moglo uresničiti, kar zahteva predlog. Dr. Ellenbogen je utemeljeval predlog glede obratnih razmer na drž. železnicah. — Derschatta je povedal, da hoče vlada nadaljevati s podržavljenjem privatnih železnic, grajal pomanjkljivosti na progah društva državnih železnic. Ellenbognov predlog je sprejet. Resel je utemeljeval svoj predlog zaradi sirovega ravnanja z vojaki. — Dr. Rybař je vložil interpelacijo za ustanovitev srednjih šol s slovenskim učnim jezikom na Primorskem.

* „Zveza južnih Slovanov“ je poslala 4 poslance v Budimpešto glede dogovora v stvari nagodbe s hrvaškimi poslanci. Tam se je doseglo popolno soglasje nazorov; „Zveza“ na Dunaju in Hrvači v Budimpešti bodo nastopali solidarno v vseh nagodbenih rečeh. — Povodom obiska državnih poslancev „Jugoslovanske zveze“ v Budimpešti napada „Magyar Hirlap“ slovenske in hrvaške poslance ter pravi: Mi si prepovedujemo, da se poslanci v dunajskem parlamentu mešajo v našo politiko. To je zloraba gostoljubnosti, a s strani Hrvačev izdaja, ki ne sme ostati nekaznjena. Nobena dežela ne trpi, da se na njenem ozemlju organizira upor. Stvari, o katerih so eni in drugi poslanci razpravljali, so v zvezi z uporom Nu, o tem bo še govora, zakaj ogrski parlament ne more trpeti, da pozivljajo ogrski državljani na pomoč inozemske čete.

* **Prestolonaslednik in splošna volilna pravica na Ogrskem.** Z Dunaja javljajo, da je bolezen cesarjeva jako razburila Madjare in zaradi tega so pričeli iskati zblíževanja s prestolonaslednikom. Izpremema na prestolu bi v sedanjem trenutku bila za Madjare v dvojnem pogledu izredno neugodna. Najprej bi oni občutili težko krizo na finančnem polju, ker bi ogrski vrednostni papirji padli na najnižje kurze, ker se svet boji, da bi izpremema na prestolu utegnila provzročiti na Ogrskem zmešnjave. Taka kriza bi utegnila v zadnjem trenutku postati prava katastrofa. Toda Madjari se boje tudi politiških posledic. Ako se sedaj nagodba ne sprejme, bi utegnila eventualna izpremema na prestolu vso pogodbo pokopati in izzvati nova pogajanja pod povsem drugimi okoliščinami. Prestolonaslednik ni povsem prijatelj madjarskih oligarhov. Toda, kar je glavno, on bi zahteval uvedenje splošne volilne pravice na Ogrskem. Izjavil je baje, da bi on brez splošne volilne pravice niti ne sprejel žezla v roke. To pa Madjare najbolj straši. Zato od ene strani hitijo z nagodbo, od druge se pa izkušajo približati prestolonasledniku. — Zvezo za splošno volilno pravico so sklenili v Budimpešti narodnostni poslanci s socialnodemokraškimi.

* **Evangeljska občina** v Stari Pazovi se je, kakor javljajo iz Zagreba, v navzočnosti evangeljskega škofa Scholza eno-

glasno izjavila za ustanovitev samostojne evangelske cerkve na Hrvaškem. Istotako Beskev, in s tem je dosežena večina evangelskih občin, ki so se izrekle v tem smislu.

* **Moderniki.** Iz Rima poročajo, da so v vatikanskih krogih zvedeli, da v več deželah, zlasti v Franciji in Italiji, nameravajo modernisti objaviti odgovor na papežovo encikliko o modernizmu. V tem odgovoru se bo izvajalo, da teorije, ki jih okrožnica pripisuje modernizmu, nikakor ne odgovarja njihovim nazorom, in da modernisti, čeprav razločujejo med katolicizmom in školastiko, niso prenehali pripadati cerkvi.

* **Srbija.** Stroški skupnega srbskega državnega poročila za 1908 so v znesku 95.744.764-41 dinarjev. Prihodi v znesku 94.097.845-53, izredni prihodi 1.725-493-30 dinarjev. Redni stroški v znesku 93.561.524-15 dinarjev. — Pristaši Obrenovića razširjajo po Srbiji sliko nekega tujega princa ter raznašajo o njem razne glasove. Baje je raztresenih takih slik po Srbiji okoli 26.000.

* **Ženska volilna pravica v Nizozemski.** Nizozemska vlada je prekosila vse ostale evropske države. Sedaj je predložila poslanski zbornici načrt zakona za premembo ustave, po katerem se razširi aktivna in pasivna splošna volilna pravica tudi na vse polnoletne državljanke.

* **V Belgiji** so se izvršile občinske volitve, ki so velikega političnega pomena. Iz Bruslja poročajo o zmagi liberalno-socialistiškega kartela. Le v krajih na deželi imajo klerikalci še veliko moč. Kakor pri nas.

* **Nemški „Schulverein“** hoče brezplačno pošiljati in posejati onim nemškim rodovinom, ki samujejo v drugorodnih krajih, nemške knjige in jih vzpodbujati s tem k narodnemu občanku. Kdaj pridemo mi Slovenci do tega, da se bomo brigali za tisoče naših rojakov po tujih krajih, da se ne raznarode?

* **Nemški državni zbor.** Nemški državni zbor se skliče na dan 22. novembra. Najprej se bo bavil državni zbor z zakonskim načrtom glede razžaljenja veličanstva.

* **Japonski cesar za kristjane.** Japonski cesar je izdal ukaz za varstvo misijonov in kristjanov ter naroča vsem uradnikom, naj poučujejo ljudstvo, da so pred zakonom kristjani in nekristjani popolnoma enaki.

Vestnik.

Letnino za učiteljski konvikt so plačali: tov. Franc Šorn, nadučitelj pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju (4 K); tov. Ludovik Mikolič, učitelj v Ribnici, in tov. Slavoj Dimnik, učitelj v Postojini. Dar, oziroma letnina zadnjih dveh tovarišev nas posebno veseli, ker sta šele nanovo nastavljena ter sta takoj vstopila v našo organizacijo. Naj jih posnemajo ostali letošnji novinci in novinke.

MLADE TOVARIŠICE IN TOVARIŠE, ki so letos vstopili v učiteljski stan, vabimo, da se takoj zgledajo pri svojem okrajnem učiteljskem društvu in se naroče na učiteljskega zagovornika, vrlega „Učiteljskega Tovariša“.

Iz bližine Ljubljane nam poroča neki tovariš, da mu še sedaj niso nakazali plače. Najprej so ga odpustili iz službe, a sedaj, ko so mu jo zopet milostno podelili, mu ne nakažejo beraškega plačila. To je neumno in hudobno, kakor piše Tolstoj v „Vstajenju“. Gosp. Chron se naj pobriga, da ne zakipi nevolja do viška! To je tudi donesek k ilustraciji nezdravih razmer v kranjskem šolstvu.

Tržaška zasebna ljudska šola družbe sv. Cirila in Metoda bo menda končno vendar podržavljena. Prav! Če državna oblast nima poguma, prisiliti tržaško občino, da ustanovi potrebnih slovenskih šol v mestu Trstu, naj pa iz svojega žepa preskrbi Slovincem dovoljno število šol. Pri tem podržavljenju pa grozi slovenskemu posvetnemu učiteljstvu nevarnost. Na deški družbeni šoli je namreč nameščeno posvetno učiteljstvo, na dekliški petrazrednici pa deluje šolske sestre. Komaj pa se je zaznalo v Trstu, da misli država prevzeti šolo v svojo upravo, že so izvestni faktorji začeli delovati na to, da prevzame država tudi šolske sestre v svojo upravo. Ne vemo sicer, če je to po redovnih določbah šolskih sester mogoče, a vemo pa, da za denar stori cerkev vse. Opozarjamo torej družbo sv. Cirila in Metoda, da ob predaji svoje šole skrbi za

to, da pride na vso šolo posvetno učiteljstvo. Upamo tudi, da bodo tržaški socialni demokrati, ki si t. d. laste zasluge ob podržavljenju te šole, gledali na to, da bo konec preobilnih nabožnih vaj v tej šoli.

Čuden razpis. „Wiener Zeitung“ z dne 16. oktobra t. l. objavlja razpis službe vadniške učiteljice na učiteljsku v Gorici. Prosilke morajo glasom tega razpisa dokazati učno usposobljenost za I. strokovno skupino dekliških meščanskih šol (Mädchenschulen). Ministrska naredba z dne 31. julija 1886., št. 6033, ustanavlja le določbe za izpit učne usposobljenosti na meščanskih šolah brez ozira na spol, in poznamo več kolegov moškega spola, ki delujejo kot definitivni učitelji na dekliških meščanskih šolah; kakšno izpričevalo so predložili ti ob konferenci? Če pomislimo, da je gori omenjeni razpis koncipiralo ravnateljstvo c. kr. učiteljskega v Gorici, ki je istočasno ravnateljstvo izpraševalne komisije, moramo reči, da pač ni zameriti, če tuintam kak učitelj ni dovolj orientiran v zakonitih šolskih predpisi. Saj še pri izpitni komisiji ne poznajo natančno teh predpisov, kakor kaže gori omenjen razpis — Pa tudi v drugem oziru je treba kritikovati ta razpis. Goriška vadnica je unikum svoje vrste; deželna jezika, t. j. laščina in slovenščina, sta na tem zavodu neobvezna predmeta in učni jezik je v deželi tuja nemščina. In vendar razpis niti z besedico ne omenja, v katerem učnem jeziku morajo biti prosilke izprašane; o zahtevi znanja deželnih jezikov ni niti sledu! Ali člani deželnega šolskega sveta spe?

Čuvanje posestnega stanja? Na državni ljudski šoli via Fontana v Trstu je služboval mnogo let c. kr. učitelj Štefan Čampa, ki je poučeval poleg razrednega pouka tudi neobvezno slovenščino. Ta gospod je stopil koncem šolskega leta 1906./7. v pokoj in na njegovo mesto ni prišel kak Slovenec ampak nek Nemeec, seveda od severa. Kje je bil ob tem imenovanju slovenski deželni šolski nadzornik? Pa ta slučaj ni edin. V Mariboru so letos na vadnico imenovali Nemca Herbsta iz Kočevja, baje zato, ker je bil prednik Nemeec, namreč umrli vadniški učitelj Leske. Dobro! A pred par leti je zapustil mesto na vadnici v Mariboru sedanji c. kr. glavni učitelj J. Fistravec v Gorici, ki je nedvomno Slovenec. In kdo je brez razpisa dobil to mesto? Kočevski Nemeec Hans Krenn! In princip posestnega stanja?

Družba sv. Cirila in Metoda razpošilja slovenskim občinam in denarnim zavodom sledečo okrožnico: Slavni odbor! Družba sv. Cirila in Metoda si je postavila nalogo, povsod, kjerkoli je slovenska mladina v nevarnosti, da bi se potujčila, zlasti ob naših mejah, ustanovljati šole in otroške vrte, kjer se naš naraščaj vzgaja in poučuje v slovenskem duhu. Vsak blagomislec Slovenec, komur je količkaj mar, da se ohrani naš narod tamkaj, koder je naseljen od pamtiveka, bo na vso moč pospeševal vzvišene namene družbe sv. Cirila in Metoda, in jo dejansko podpiral. — Ker so stroški za njene šolske zavode — sedaj jih vzdržuje 19, podpira 3 — ogromni in naraščajo od meseca do meseca, zato vabi družba sv. Cirila in Metoda v kolo svojih podpirateljev ne le posameznikov, nego tudi razne korporacije: slovenske občinske zastope in narodne denarne zavode. — Obrača se z iskreno prošnjo za kakršnokoli denarno podporo do Vas, ki načelujete ugledni slovenski občini, (posojilnici) želeč, da bi se veledušno spomnili naše slovenske dece, ki ji preti nevarnost potujčenja. Podpisano vodstvo prosi prevljudno, da blagovolite, sestavljate proračun, oziroma določevate razdelitev podpor za bodoče leto, določiti kak dar v prid prepotrebni družbi sv. Cirila in Metoda in da izvolite označevati svoje uradne dopise z družbenim kolkom, ki se naroča v pisarni družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. — Leta 1905. je slavil nemški „Schulverein“ 25letnico svojega delovanja in ob tisti priliki so mu priskočile z znatnimi podporami na pomoč ne le nemške občine, marveč tudi take, katerih zastopi so zaradi volilne geometrije slučajno v rokah naših nasprotnikov. — Častiti! Učimo se tudi mi od njih. Uk je dober vsak, najsi pride od leve ali od desne. — Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani naznanja, da so računke, oziroma gostilničarske listke nadalje naročili: Lucijan Kovačič, Sv. Lucija ob Soči; Hotel Kramar, Logatec; Natalija Šepetsavec, Idrija; Fric Novak, Ljubljana. — Slovenci,